Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 21ης Φεβρουαρίου 2018 * [i]

«Αίτηση αναιρέσεως – Προσφυγή ακυρώσεως – Άρθρο 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ – Παραδεκτό – Προθεσμία ασκήσεως προσφυγής – Υπολογισμός – Πρώην μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου – Απόφαση για επιστροφή της αποζημιώσεως κοινοβουλευτικής επικουρίας – Μέτρα εφαρμογής του καθεστώτος των βουλευτών του Κοινοβουλίου – Άρθρο 72 – Διαδικασία διοικητικής προσφυγής εντός του Κοινοβουλίου – Κοινοποίηση της βλαπτικής αποφάσεως – Συστημένη ταχυδρομική αποστολή μη παραληφθείσα από τον αποδέκτη της»

Στην υπόθεση C-326/16 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 9 Ιουνίου 2016,

LL, εκπροσωπούμενος από τον J. Petrulionis, advokatas,

αναιρεσείων,

όπου ο έτερος διάδικος στην αναιρετική διαδικασία είναι:

το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο**, εκπροσωπούμενο από τους G. Corstens και S. Toliušis,

καθού πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. da Cruz Vilaça, πρόεδρο τμήματος, E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger (εισηγήτρια) και F. Biltgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: M. Aleksejev, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 17ης Μαΐου 2017,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Ιουλίου 2017,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η λιθουανική.

Απόφαση

1 Με την αίτηση αναιρέσεως, ο αναιρεσείων, LL, πρώην βουλευτής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ζητεί την αναίρεση της διατάξεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 19ης Απριλίου 2016, LL κατά Κοινοβουλίου (Τ-615/15, μη δημοσιευθείσα, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, EU:T:2016:432), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε ως προδήλως απαράδεκτη, λόγω εκπρόθεσμης ασκήσεως, την προσφυγή που αυτός είχε ασκήσει με αίτημα, μεταξύ άλλων, την ακύρωση της αποφάσεως του Κοινοβουλίου, της 17ης Απριλίου 2014, για επιστροφή της αποζημιώσεως κοινοβουλευτικής επικουρίας που είχε καταβληθεί στον αναιρεσείοντα κατά τη διάρκεια της βουλευτικής του θητείας (στο εξής: επίδικη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

2 Η απόφαση του Προεδρείου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 19ης Μαΐου και της 9ης Ιουλίου 2008 σχετικά με τα μέτρα εφαρμογής του καθεστώτος των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΕ 2009, C 159, σ. 1), ως ίσχυε μετά τις 21 Οκτωβρίου 2010 (ΕΕ 2010, C 283, σ. 9) (στο εξής: μέτρα εφαρμογής του καθεστώτος), προβλέπει, στο άρθρο 68, παράγραφος 1, το οποίο φέρει τον τίτλο «Απαίτηση αχρεωστήτου», τα εξής:

«Κάθε ποσό που καταβάλλεται αχρεωστήτως στο πλαίσιο των παρόντων μέτρων εφαρμογής αναζητείται. Ο Γενικός Γραμματέας δίνει οδηγίες για την ανάκτηση αυτών των ποσών από τον ενδιαφερόμενο βουλευτή.»

3 Το άρθρο 72 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος, που φέρει τον τίτλο «Προσφυγή», ορίζει τα εξής:

«1. Όποιος βουλευτής θεωρήσει ότι η αρμόδια υπηρεσία δεν εφήρμοσε σωστά στην περίπτωσή του τα παρόντα μέτρα εφαρμογής μπορεί να απευθυνθεί εγγράφως στο[ν] Γενικό Γραμματέα.

Η απόφαση του Γενικού Γραμματέα επί της προσφυγής περιλαμβάνει το σκεπτικό στο οποίο βασίζεται.

2. Όποιος βουλευτής δεν συμφωνεί με την απόφαση του Γενικού Γραμματέα μπορεί να ζητήσει, εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης του Γενικού Γραμματέα, να παραπεμφθεί το ζήτημα στους Κοσμήτορες, οι οποίοι αποφασίζουν ύστερα από διαβούλευση με τον Γενικό Γραμματέα.

3. Εάν ένα από τα μέρη που εμπλέκονται στη διαδικασία προσφυγής δεν συμφωνεί με την απόφαση που ενέκριναν οι Κοσμήτορες, μπορεί να ζητήσει, εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης αυτής, την παραπομπή του ζητήματος στο Προεδρείο, το οποίο λαμβάνει την οριστική απόφαση.

4. Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται επίσης στο[υς] νόμιμο[υς] κληρονόμο[υς] του βουλευτή, καθώς και στους πρώην βουλευτές και στους νόμιμους κληρονόμους τους.»

Το ιστορικό της διαφοράς και η επίδικη απόφαση

4 Ο αναιρεσείων άσκησε τα καθήκοντα του βουλευτή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από την 1η Μαΐου έως τις 19 Ιουλίου 2004.

5 Κατόπιν έρευνας της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για την Καταπολέμηση της Απάτης (OLAF), με την οποία διαπιστώθηκε ότι είχε καταβληθεί αχρεωστήτως στον αναιρεσείοντα αποζημίωση κοινοβουλευτικής επικουρίας ύψους 37 728 ευρώ, ο Γενικός Γραμματέας του Κοινοβουλίου εξέδωσε,

στις 17 Απριλίου 2014, την επίδικη απόφαση για επιστροφή του ποσού αυτού. Στις 22 Μαΐου 2014, η ως άνω απόφαση καθώς και το χρεωστικό σημείωμα της 5ης Μαΐου 2014, σχετικά με τη διαδικασία επιστροφής του ποσού αυτού, κοινοποιήθηκαν στον αναιρεσείοντα.

6 Δεδομένου ότι ο αναιρεσείων δεν συμφωνούσε με την επίδικη απόφαση, ζήτησε, σύμφωνα με το άρθρο 72, παράγραφος 2, των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος, να παραπεμφθεί το ζήτημα στους κοσμήτορες.

7 Ο αναιρεσείων ενημερώθηκε σχετικά με την απόρριψη της διοικητικής προσφυγής του με έγγραφο των κοσμητόρων, της 3ης Δεκεμβρίου 2014 (στο εξής: απόφαση των κοσμητόρων), του οποίου ο αναιρεσείων ανέφερε ότι έλαβε γνώση την επόμενη ημέρα.

8 Στις 2 Φεβρουαρίου 2015, ο αναιρεσείων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 72, παράγραφος 3, των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος, διοικητική προσφυγή ενώπιον του Προεδρείου του Κοινοβουλίου κατά της αποφάσεως των κοσμητόρων και κατά της επίδικης αποφάσεως.

9 Το Προεδρείο του Κοινοβουλίου απέρριψε τη διοικητική προσφυγή του αναιρεσείοντος με απόφαση της 26ης Ιουνίου 2015 (στο εξής: απόφαση του Προεδρείου).

10 Κατά το Κοινοβούλιο, η απόφαση αυτή απεστάλη με συστημένη επιστολή στις 30 Ιουνίου 2015 στη διεύθυνση που είχε υποδείξει ο αναιρεσείων με τη διοικητική προσφυγή του ενώπιον του Προεδρείου. Μετά την παρέλευση της προθεσμίας φυλάξεως των δεκαπέντε ημερών, η επιστολή αυτή επεστράφη από τα βελγικά ταχυδρομεία χωρίς να έχει παραληφθεί από τον αναιρεσείοντα.

11 Στις 10 Σεπτεμβρίου 2015, ο αναιρεσείων έλαβε από υπάλληλο του Κοινοβουλίου μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στο οποίο είχε επισυναφθεί, μεταξύ άλλων, η απόφαση του Προεδρείου.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη

12 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 4 Νοεμβρίου 2015, ο νυν αναιρεσείων άσκησε προσφυγή με αίτημα, αφενός, την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως καθώς και του χρεωστικού σημειώματος της 5ης Μαΐου 2014 και, αφετέρου, την καταδίκη του Κοινοβουλίου στα δικαστικά έξοδα.

13 Προς στήριξη της προσφυγής του, ο νυν αναιρεσείων προέβαλε, κατ' ουσίαν, δύο λόγους αντλούμενους, πρώτον, από τον παράνομο και αβάσιμο χαρακτήρα της επίδικης αποφάσεως, της αποφάσεως των κοσμητόρων, της αποφάσεως του Προεδρείου και του χρεωστικού σημειώματος καθώς και, δεύτερον, από τη μη τήρηση της προθεσμίας παραγραφής και από παραβίαση των αρχών της εύλογης προθεσμίας, της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας των δικαιολογημένων προσδοκιών κατά την έκδοση της επίδικης αποφάσεως καθώς και του χρεωστικού σημειώματος.

14 Με την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι, δυνάμει του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, η προσφυγή ακυρώσεως πρέπει να ασκείται εντός δύο μηνών, υπολογιζομένων, κατά περίπτωση, από τη δημοσίευση της προσβαλλομένης πράξεως, από την κοινοποίησή της στον προσφεύγοντα ή, ελλείψει δημοσιεύσεως ή κοινοποιήσεως, από την ημέρα κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξεως. Αφού υπογράμμισε τον δημοσίας τάξεως χαρακτήρα της εν λόγω προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στις σκέψεις 7 και 8 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις είχαν εκδοθεί, αντιστοίχως, στις 17 Απριλίου 2014 και στις 5 Μαΐου 2014 και είχαν κοινοποιηθεί στον νυν αναιρεσείοντα στις 22 Μαΐου 2014, ενώ η προσφυγή είχε ασκηθεί 17 και πλέον μήνες μετά την τελευταία αυτή ημερομηνία, χωρίς να έχει επικαλεστεί ο αναιρεσείων την ύπαρξη τυχαίου συμβάντος ή ανωτέρας βίας. Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή ως προδήλως απαράδεκτη λόγω εκπρόθεσμης ασκήσεως.

Αιτήματα των διαδίκων

15 Με την αίτηση αναιρέσεως, ο αναιρεσείων ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη και

– να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο, προκειμένου αυτό να την εξετάσει εκ νέου.

16 Το Κοινοβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως ως προδήλως αβάσιμη και

– να καταδικάσει τον αναιρεσείοντα στα έξοδα της αναιρετικής διαδικασίας.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

17 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, ο αναιρεσείων προβάλλει τέσσερις λόγους. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, προβάλλει ανεπαρκή εξέταση της δικογραφίας από το Γενικό Δικαστήριο καθώς και πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και του άρθρου 72 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 126 του Κανονισμού Διαδικασίας του. Ο τρίτος λόγος αναιρέσεως αντλείται από παράβαση εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου του άρθρου 47, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος, με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, ο αναιρεσείων προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι αποφάσισε, κατά παράβαση του άρθρου 133 και του άρθρου 134, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, ότι ο προσφεύγων έφερε τα δικά του δικαστικά έξοδα.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

18 Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως υποδιαιρείται σε δύο σκέλη.

19 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, ο αναιρεσείων προσάπτει, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν εξέτασε ενδελεχώς όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίστηκαν προς στήριξη της προσφυγής, καθόσον παρέλειψε να λάβει υπόψη το γεγονός ότι ο αναιρεσείων είχε κινήσει τη διαδικασία διοικητικής προσφυγής που προβλέπεται στο άρθρο 72 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος.

20 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, ο αναιρεσείων προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέβη τις διατάξεις του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, καθώς και του άρθρου 72 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος, καθόσον από την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη απορρέει, εμμέσως, ότι το γεγονός ότι έγινε χρήση της διαδικασίας διοικητικής προσφυγής που προβλέπεται στο ως άνω άρθρο 72 δεν έχει επίπτωση επί του υπολογισμού της κατά το εν λόγω άρθρο 263 προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής, παρά το ότι, κατά τον αναιρεσείοντα, αυτή η διαδικασία συνιστά υποχρεωτική προ της ασκήσεως προσφυγής διαδικασία.

21 Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι η επίμαχη διαδικασία, σε αντίθεση με τη διοικητική ένσταση που προβλέπεται στα άρθρα 90 και 91 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει προαιρετικό χαρακτήρα. Εξάλλου, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι, άπαξ και ο προσφεύγων έχει επιλέξει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 72

των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος, δεν είναι πλέον σε θέση να ασκήσει ένδικη προσφυγή κατά της επίδικης αποφάσεως, αλλά υποχρεούται να αναμείνει την έκβαση της διαδικασίας διοικητικής προσφυγής και, εάν χρειαστεί, να προσβάλει την απόφαση του Προεδρείου.

22 Όσον αφορά τον υπολογισμό της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής, το Κοινοβούλιο παρατηρεί ότι ο αναιρεσείων δεν ζητεί, τόσο ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου όσο και με την αίτηση αναιρέσεως, την ακύρωση της αποφάσεως του Προεδρείου, αλλά την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως και του χρεωστικού σημειώματος. Το Κοινοβούλιο συνάγει εξ αυτού ότι, στον βαθμό που η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής κατά το άρθρο 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, υπολογιζόμενη από την ημέρα κοινοποιήσεως της επίδικης αποφάσεως και του χρεωστικού σημειώματος, είχε ήδη παρέλθει εδώ και 17 μήνες και πλέον, το Γενικό Δικαστήριο ήταν υποχρεωμένο να απορρίψει την προσφυγή ως εκπρόθεσμη.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

23 Το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, το οποίο πρέπει να εξεταστεί πρώτο, αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο σε σχέση με την εφαρμογή του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και του άρθρου 72 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος, στον βαθμό που η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη υποδηλώνει ότι η κίνηση της προβλεπόμενης στο εν λόγω άρθρο 72 διαδικασίας δεν έχει επίπτωση επί του υπολογισμού της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής δυνάμει της πρώτης διατάξεως.

24 Όσον αφορά τη διαδικασία διοικητικής προσφυγής που προβλέπεται στο άρθρο 72 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος, διαπιστώνεται ευθύς εξαρχής ότι από το ίδιο το γράμμα του άρθρου αυτού προκύπτει ότι η προβλεπόμενη σ' αυτό διαδικασία έχει προαιρετικό χαρακτήρα.

25 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι διοικητικό μέσο παροχής έννομης προστασίας, είτε είναι προαιρετικό είτε όχι, έχει ως αντικείμενο να καθιστά δυνατό και να ευνοεί τον φιλικό διακανονισμό της αναφυείσας μεταξύ του ενδιαφερομένου και της διοικήσεως διαφοράς (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 23ης Ιανουαρίου 1986, Rasmussen κατά Επιτροπής, 173/84, EU:C:1986:29, σκέψη 12, καθώς και της 7ης Μαΐου 1986, Rihoux κ.λπ. κατά Επιτροπής, 52/85, EU:C:1986:199, σκέψη 12 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) προς αποφυγή ένδικης διαδικασίας, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στις σκέψεις 35 και 36 των προτάσεών του.

26 Από τα ανωτέρω προκύπτει, ιδίως, ότι ο προαιρετικός ή υποχρεωτικός χαρακτήρας ενός διοικητικού μέσου παροχής έννομης προστασίας δεν έχει επίπτωση ως προς το γεγονός ότι μια προηγούμενη διοικητική διαδικασία αποτελεί μέσο έννομης προστασίας προ της ένδικης διαδικασίας. Πράγματι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 42 των προτάσεών του, όσον αφορά το προβαλλόμενο από το Κοινοβούλιο επιχείρημα που αντλείται από την απουσία τασσόμενης στη διοίκηση του Κοινοβουλίου προθεσμίας απαντήσεως, σε αντίθεση με την ύπαρξη τέτοιας προθεσμίας σε περίπτωση διοικητικής ενστάσεως δυνάμει του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αρκεί να επισημανθεί ότι ο τελευταίος ενσωματώνει μια αναγκαία εγγύηση σε περίπτωση υποχρεωτικής διοικητικής προσφυγής προκειμένου να αποφεύγονται οι καθυστερήσεις, ή μάλιστα να αποφεύγεται η ύπαρξη αδυναμίας του ενδιαφερομένου να ασκήσει ένδικη προσφυγή κατόπιν παραλείψεως της διοικήσεως. Αντιθέτως, η απουσία τέτοιας προθεσμίας στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας που έχει προαιρετικό χαρακτήρα δεν μπορεί να περιορίσει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, στο μέτρο που ο ενδιαφερόμενος δύναται, ανά πάσα στιγμή, να παραιτηθεί της προηγούμενης αυτής διοικητικής διαδικασίας και να ασκήσει ένδικη προσφυγή.

27 Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η διαδικασία διοικητικής προσφυγής θα στερούνταν της πρακτικής αποτελεσματικότητάς της εάν ο βουλευτής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ήταν υποχρεωμένος, αφού είχε κάνει χρήση της δυνατότητας αυτής προς τον σκοπό ενός φιλικού

διακανονισμού, να ασκήσει ένδικη προσφυγή πριν από την περάτωση αυτής της διοικητικής διαδικασίας προκειμένου να τηρήσει την προθεσμία ασκήσεως προσφυγής κατά της επίδικης αποφάσεως.

28 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο, διαπιστώνοντας τον εκπρόθεσμο χαρακτήρα της ασκήσεως της προσφυγής χωρίς να λάβει υπόψη τη διαδικασία της διοικητικής προσφυγής την οποία είχε υποβάλει ο νυν αναιρεσείων, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο.

29 Κατά συνέπεια, χωρίς να παρίσταται ανάγκη να αποφανθεί το Δικαστήριο επί του πρώτου σκέλους του υπό κρίση λόγου αναιρέσεως ή επί των λοιπών λόγων αναιρέσεως, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να γίνει δεκτός και η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη πρέπει να αναιρεθεί.

Επί του παραδεκτού της πρωτοδίκως ασκηθείσας προσφυγής

30 Κατά το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Δικαστήριο μπορεί, σε περίπτωση αναιρέσεως της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου, να αποφανθεί το ίδιο οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον αυτή είναι ώριμη προς εκδίκαση.

31 Το Δικαστήριο δεν είναι σε θέση, σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας, να αποφανθεί επί της ουσίας της προσφυγής που ασκήθηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, πράγμα το οποίο θα προϋπέθετε εξέταση πραγματικών ζητημάτων βάσει στοιχείων που δεν εκτιμήθηκαν από το Γενικό Δικαστήριο ούτε συζητήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 17ης Ιουλίου 2008, Αθηναϊκή Τεχνική κατά Επιτροπής, C-521/06 P, EU:C:2008:422, σκέψη 66).

32 Αντιθέτως, το Δικαστήριο διαθέτει τα αναγκαία στοιχεία προκειμένου να κρίνει οριστικά αν η εν λόγω προσφυγή κατά της επίδικης αποφάσεως είναι παραδεκτή (απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2014, Stichting Woonpunt κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-132/12 P, EU:C:2014:100, σκέψη 66).

33 Όσον αφορά, πρώτον, τον υπολογισμό της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής, το Κοινοβούλιο υποστήριξε, εν προκειμένω, ότι, αν ένας βουλευτής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επιλέξει, προκειμένου να αμφισβητήσει μια απόφαση, τη διαδικασία διοικητικής προσφυγής κατά το άρθρο 72 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος, αυτός δεν δύναται πλέον να ασκήσει ένδικη προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής, αλλά θα πρέπει να προσβάλει την απόφαση του Προεδρείου περί απορρίψεως της διοικητικής προσφυγής.

34 Όπως, όμως, προκύπτει από τη σκέψη 26 της παρούσας αποφάσεως, ο προαιρετικός ή υποχρεωτικός χαρακτήρας ενός διοικητικού μέσου παροχής έννομης προστασίας δεν έχει επίπτωση ούτε ως προς το ότι μια προηγούμενη διοικητική διαδικασία αποτελεί μέσο έννομης προστασίας προ της ένδικης διαδικασίας ούτε ως προς το δικαίωμα του ενδιαφερομένου να ασκήσει οποτεδήποτε ένδικη προσφυγή.

35 Επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί, ιδίως σε σχέση με το δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προσφυγής, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι η κίνηση διαδικασίας διοικητικής προσφυγής κατά το άρθρο 72 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος θίγει το δικαίωμα ένδικης προσφυγής κατά της επίδικης αποφάσεως.

36 Εξάλλου, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει, στο πλαίσιο της διαδικασίας διοικητικής ενστάσεως που προβλέπεται στα άρθρα 90 και 91 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι η διοικητική ένσταση και η ρητή ή σιωπηρή απόρριψή της αποτελούν αναπόσπαστο μέρος μιας σύνθετης διαδικασίας. Υπό τις συνθήκες αυτές, η ένδικη προσφυγή, έστω και αν βάλλει τυπικώς κατά της απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεως, έχει ως

αποτέλεσμα να επιλαμβάνεται το Δικαστήριο της βλαπτικής πράξεως κατά της οποίας υποβλήθηκε η διοικητική ένσταση (απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 1989, Vainker κατά Κοινοβουλίου, 293/87, EU:C:1989:8, σκέψεις 7 και 8).

37 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί, σχετικά με τον Κανονισμό Υπηρεσιακής Καταστάσεως, ότι η προσφυγή είναι παραδεκτή είτε βάλλει κατά μόνης της αποφάσεως που αποτελεί αντικείμενο της διοικητικής ενστάσεως, είτε κατά της αποφάσεως που απέρριψε την εν λόγω διοικητική ένσταση, είτε κατά αμφοτέρων των αποφάσεων αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω διοικητική ένσταση και η προσφυγή ασκήθηκαν εντός των προθεσμιών που προβλέπονται στα εν λόγω άρθρα (αποφάσεις της 26ης Ιανουαρίου 1989, Koutchoumoff κατά Επιτροπής, 224/87, EU:C:1989:38, σκέψη 7, και της 10ης Μαρτίου 1989, Del Plato κατά Επιτροπής, 126/87, EU:C:1989:115, σκέψη 9).

38 Ωστόσο, σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της δίκης, ο δικαστής δύναται να ορίσει ότι η δίκη καταργείται ειδικά όσον αφορά το αίτημα που στρέφεται κατά της αποφάσεως απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεως όταν διαπιστώνει ότι το αίτημα αυτό δεν είναι αυτοτελές και, στην πραγματικότητα, συγχέεται με το αίτημα που βάλλει κατά της αποφάσεως κατά της οποίας υποβλήθηκε η διοικητική ένσταση (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 1989, Vainker κατά Κοινοβουλίου, 293/87, EU:C:1989:8, σκέψεις 7 έως 9).

39 Τούτο μπορεί ιδίως να συμβαίνει όταν ο δικαστής διαπιστώνει ότι η απόφαση απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεως, ακόμη και στην περίπτωση που η εν λόγω απόφαση είναι σιωπηρή, είναι αμιγώς επιβεβαιωτική της αποφάσεως που αποτέλεσε αντικείμενο αυτής της διοικητικής ενστάσεως και ότι, επομένως, η ακύρωση της αποφάσεως απορρίψεως της εν λόγω διοικητικής ενστάσεως δεν παράγει στη νομική κατάσταση του ενδιαφερομένου χωριστά αποτελέσματα από εκείνα που απορρέουν από την ακύρωση της αποφάσεως που αποτέλεσε αντικείμενο της ίδιας διοικητικής ενστάσεως.

40 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 40 των προτάσεών του, οι ίδιες εκτιμήσεις ισχύουν και στο πλαίσιο της διαδικασίας διοικητικής προσφυγής που προβλέπεται υπέρ των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δυνάμει του άρθρου 72 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος.

41 Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως απέρριψε την προσφυγή του LL ως προδήλως απαράδεκτη λόγω εκπρόθεσμης ασκήσεώς της, εκλαμβάνοντας την επίδικη απόφαση, και όχι την απόφαση του Προεδρείου, ως σημείο αφετηρίας της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως.

42 Πράγματι, αφενός, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που διαβιβάστηκαν στο Δικαστήριο, ιδίως τα υποβληθέντα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο νυν αναιρεσείων ενημερώθηκε μόνο συνοπτικά για την απόρριψη των διοικητικών προσφυγών του με την απόφαση των κοσμητόρων και την απόφαση του Προεδρείου, δεδομένου ότι οι αποφάσεις αυτές, οι οποίες είναι αμιγώς επιβεβαιωτικές της επίδικης αποφάσεως, δεν μεταβάλλουν τη νομική κατάστασή του σε σχέση με εκείνη που απορρέει από την επίδικη απόφαση.

43 Αφετέρου, λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων στις σκέψεις 34 και 35 της παρούσας αποφάσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως άρχισε να τρέχει, ως προς τον νυν αναιρεσείοντα, μόλις την ημέρα της κοινοποιήσεως της αποφάσεως του Προεδρείου με την οποία τερματίστηκε η διαδικασία διοικητικής προσφυγής που προβλέπεται στο άρθρο 72 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος.

44 Εν πάση περιπτώσει, από το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου απορρέει ότι ο νυν αναιρεσείων προσέβαλλε και τις αποφάσεις των κοσμητόρων και του Προεδρείου.

45 Όσον αφορά, δεύτερον, την κοινοποίηση της αποφάσεως του Προεδρείου, πρέπει να υπομνησθεί, κατά πρώτο λόγο, ότι, δυνάμει του άρθρου 297, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, οι αποφάσεις που καθορίζουν τον αποδέκτη τους πρέπει να κοινοποιούνται σ' αυτόν και αρχίζουν να παράγουν αποτελέσματα από την κοινοποίησή τους, χωρίς η διάταξη αυτή να ορίζει την έννοια της «κοινοποιήσεως».

46 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 59 των προτάσεών του, η διάταξη αυτή καθιερώνει την αρχή της ασφάλειας δικαίου από την οποία προκύπτει ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από ατομική διοικητική πράξη δεν μπορούν να αντιταχθούν στον αποδέκτη της ενόσω η πράξη αυτή δεν έχει γνωστοποιηθεί προσηκόντως στον αποδέκτη αυτόν.

47 Κατά δεύτερο λόγο, από το άρθρο 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ προκύπτει ότι η προσφυγή ακυρώσεως πρέπει να ασκείται εντός δύο μηνών, υπολογιζομένων, όσον αφορά πράξη που χρήζει κοινοποιήσεως, από την κοινοποίησή της στον προσφεύγοντα ή, ελλείψει κοινοποιήσεως, από την ημέρα κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξεως. Όπως και στο άρθρο 297, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, η έννοια της «κοινοποιήσεως» δεν ορίζεται στη διάταξη αυτή. Κατά το άρθρο 60 του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, η προθεσμία αυτή παρεκτείνεται λόγω αποστάσεως κατά δέκα ημέρες κατ' αποκοπή.

48 Όσον αφορά τον νομότυπο χαρακτήρα της κοινοποιήσεως των πράξεων της Ένωσης, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι μια απόφαση κοινοποιείται προσηκόντως, κατά την έννοια του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, και του άρθρου 297, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, αφ' ης στιγμής γνωστοποιείται στον αποδέκτη της και αυτός είναι σε θέση να λάβει γνώση του περιεχομένου της (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 13ης Ιουλίου 1989, Olbrechts κατά Επιτροπής, 58/88, EU:C:1989:323, σκέψη 10, και διάταξη της 2ας Οκτωβρίου 2014, Page Protective Services κατά ΕΥΕΔ, C-501/13 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:2259, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

49 Πρέπει, επίσης, να υπομνησθεί ότι εναπόκειται στον διάδικο που προβάλλει το εκπρόθεσμο της προσφυγής να αποδείξει πότε άρχισε η προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 5ης Ιουνίου 1980, Belfiore κατά Επιτροπής, 108/79, EU:C:1980:146, σκέψη 7, και της 17ης Ιουλίου 2008, Αθηναϊκή Τεχνική κατά Επιτροπής, C-521/06 P, EU:C:2008:422, σκέψη 70 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

50 Εν προκειμένω, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι ο αναιρεσείων ενημερώθηκε σχετικά με την απόφαση του Προεδρείου με επιστολή της 26ης Ιουνίου 2015, αποσταλείσα με συστημένη ταχυδρομική αποστολή έναντι αποδείξεως παραλαβής, για την οποία η βελγική ταχυδρομική υπηρεσία άφησε ειδοποιητήριο στις 30 Ιουνίου 2015. Κατά το Κοινοβούλιο, η επιστολή αυτή πρέπει να θεωρηθεί, σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες περί διανομής της αλληλογραφίας, ως κοινοποιηθείσα προσηκόντως στον αποδέκτη της κατά την ημερομηνία εκπνοής της συνήθους προθεσμίας φυλάξεως της συστημένης επιστολής των δεκαπέντε ημερών, την οποία εφαρμόζουν τα βελγικά ταχυδρομεία, δεδομένου ότι ο αναιρεσείων δεν παρέλαβε την εν λόγω επιστολή εντός της προθεσμίας αυτής.

51 Στο πλαίσιο αυτό, δεν αμφισβητείται ότι ο αναιρεσείων δεν έχει λάβει την επίμαχη επιστολή, δεδομένου ότι αυτή επεστράφη στον αποστολέα της χωρίς να έχει παραληφθεί από τον αναιρεσείοντα.

52 Ωστόσο, πέραν της ταχυδρομικής διευθύνσεώς του, ο αναιρεσείων υπέδειξε, με τη διοικητική προσφυγή του, τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του στην οποία έλαβε, στις 10 Σεπτεμβρίου 2015, ένα μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου το οποίο είχε αποσταλεί από υπάλληλο του Κοινοβουλίου και στο οποίο είχε επισυναφθεί, μεταξύ άλλων, η απόφαση του Προεδρείου. Ο αναιρεσείων δήλωσε αμέσως ότι παρέλαβε το εν λόγω μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

53 Επομένως, το Κοινοβούλιο εσφαλμένως υποστήριξε ότι, εν προκειμένω, η κοινοποίηση έλαβε χώρα μόνον διά της αποστολής της συστημένης επιστολής, ακόμη και αν η τελευταία δεν παρελήφθη εντός της τασσόμενης από τη βελγική ταχυδρομική υπηρεσία προθεσμίας.

54 Ομοίως, δεν έχει επίπτωση το γεγονός, του οποίου έγινε επίκληση από το Κοινοβούλιο, ότι η επίμαχη επιστολή απεστάλη στην ευρισκόμενη στο Βέλγιο διεύθυνση που είχε υποδειχθεί με τη διοικητική προσφυγή του νυν αναιρεσείοντος και ότι ο τελευταίος ούτε ενημέρωσε το Κοινοβούλιο ότι έχει μετακομίσει στη χώρα καταγωγής του ούτε μερίμνησε ώστε να παραλαμβάνει την αλληλογραφία στη νέα διεύθυνσή του, και τούτο για τον πρόσθετο λόγο ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι υφίσταται υποχρέωση γνωστοποιήσεως της εν λόγω αλλαγής διευθύνσεως, οι νομικές συνέπειες που συνδέονται με την παράλειψη τελέσεως της ενέργειας αυτής δεν έχουν προσδιοριστεί.

55 Πράγματι, στην υπό κρίση υπόθεση, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το Κοινοβούλιο κοινοποίησε την επίδικη απόφαση και με το μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 10ης Σεπτεμβρίου 2015, οπότε η προθεσμία των δύο μηνών και δέκα ημερών άρχισε να τρέχει, ως προς τον νυν αναιρεσείοντα, μόλις από την ημέρα κατά την οποία αυτός έλαβε πλήρως γνώση της αποφάσεως αυτής.

56 Εφόσον το Κοινοβούλιο δεν παρέχει αποδεικτικά στοιχεία ως προς το ότι ο νυν αναιρεσείων είχε λάβει πλήρως γνώση της επίδικης αποφάσεως πριν από την παραλαβή του εν λόγω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, η προθεσμία των δύο μηνών και δέκα ημερών άρχισε να τρέχει μόλις στις 10 Σεπτεμβρίου 2015. Κατά συνέπεια, η πρωτοδίκως ασκηθείσα προσφυγή, η οποία ασκήθηκε στις 4 Νοεμβρίου 2015, δεν είναι εκπρόθεσμη.

Επί των δικαστικών εξόδων

57 Δεδομένης της αναπομπής της υποθέσεως στο Γενικό Δικαστήριο, το Δικαστήριο επιφυλάσσεται ως προς τα σχετικά με την παρούσα αναιρετική διαδικασία δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Αναιρεί τη διάταξη του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 19ης Απριλίου 2016, LL κατά Κοινοβουλίου (T-615/15, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2016:432).

2) Αναπέμπει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου αυτό να κρίνει επί της ουσίας.

3) Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)

i — Στη σκέψη 41 του παρόντος κειμένου έγινε τροποποίηση γλωσσικής φύσεως μετά την αρχική ανάρτησή του στην ψηφιακή Συλλογή Νομολογίας.